

27 — AĞAC'A SEVGİ

Yeni Ankara'nın, Cumhuriyet başkentinin ağaçlarının dal dal, yaprak yaprak büyüdüğüne tanık olan nesildeniz. Ağaç yeşilliği mevsimlerin havasına uygun özellikleri ile, insan topluluklarına renk ve hayat canlılığı verir.

Atatürk, çoraklaşmış Ankara'da ağaç yetiştirilmesine en çok önem vermiş ve bu alanda özel ve resmî teşebbüsler yaptırmıştır. Cumhuriyetimizle yaşıt ağaçların yeşilliği, gölgesi, bugün başkent in en güzel manzarasını sağlıyor.

Bu yazıma bir anı ile başlamak istiyorum. Ankara'da Kızılay Güvenlik parkındaki büyük kavak ağaçlarını her gördükçe şunu hatırlıyorum.

Burası, 1933 yılında yuvarlak küçük bir havuzu olan, basit, yeşilliksiz ağaçsız bir parktı. Cumhurbaşkanının seçmesi için, buraya yaptırılmak istenen iki anıt projesi getirmişlerdi: Biri Uçak, diğeri Emniyet ve asayiş i sembolize edecekti. Türk Hava kurumu başkanı Fuat Bulca uçak anıtının resmini Atatürk'e gösterdi. Bu, çok yüksek birbiri içinden küçülerek çıkan, her biri ışıklandırılacak olan bir sütun üstünde bir uçağı temsil edecekti. Ben, bunu pek beğenmiştim. Fakat zamanın İçişleri bakanı Şükrü Kaya, emniyet abidesini kabul ettirmek için ısrar ediyor, ve açıklamalarda bulunuyordu. Yaptırdığı projeleri Atatürk'e beğendirmek için gösteriyor ve yurt güvenliğini temsil etmesi bakımından, öğretici olması için, Atatürk'ten bir iki söz istiyordu. Ben, bu her iki anıt resimlerine bakarken şunu hatırlamıştım. Yabancı memleketlerden birinde bir anıtın çevresine fon yapması için kavak ağaçlarının dikilmiş olduğunu görmüştüm. Bu manzara bana pek hoş gelmiş ve kavak ağaçlarının duvar gibi fon yaptığı abideyi pek severek seyretmiştim. İçişleri bakanına bu fikrimi söyledim. O da bunu benimsemişti. Cumhurbaşkanı ve Hükümet güvenlik anıtını uygun buldular ve Atatürk burası için "Türk Öğün, Çalış, Güven" diye yazdı. Kavak ağaçları fon yapacak şekilde dikildi ise de, hepsi tutmadı, dağınık olarak yeşerdiler, büyüdüler. Bugün gökdelen değilselerde, hepsi uzun gövdeleriyle yaşlarını belli etmektedirler.

Orman Çiftliği ise Atatürk'ün özlemini duyduğu ağaçlarla örtülü bugün. Ankaramızda ağaç yetişiyor ve çeşitli ağaçlar var başkentimizde.

Hele İstanbul'un Emirgânındaki, yüzyılların damgalarını, çizgilerini taşıyan çınarlar... Oradaki iki kuruyan ağaçtan birisi bir kanep e

biçiminde yontulmuş, diğeri de çiçeklik yapılmış. Bu kütükler, yeni yetişmiş diğerk ağaçların gölgesinde, vakur bir ihtiyarlık sembolü gibidirler.

Atatürk, Boğaziçinde gezerken şöyle derdi: Bu asırlık İstanbul ağaçları çok güzel ama, ben yine de yaylamızın yeni yetişenlerinin çoğalmasını, büyümesini görmek istiyorum.

Yalova'nın seçilişi yine bir çınar ağacının çekici görünüşü ile olmuştur. Marmara kıyılarında motor ile gezerken, Millet Çiftliği denilen yerdeki büyük bir çınar dikkati üzerine çekmiş ve bunu yakından görmek için iskeleye çıkılarak oraya gidilmişti. Bir deniz kıyısı şehri olan Yalova'nın ve kaplıcalarının gelişmesi Atatürk'ün bu ilgisinden sonra başlar. Fakat asıl enteresan olay, Atatürk'ün bu çınarın yanına yapılmasını istediği binanın, ağacın pek dibine yaklaştırılmış olması canını sıkmış ve küçük bina kızaklarla daha uzağa kaydırılmıştır. Çünkü çınarın heybetini hiç bir şey bozmamalı idi. Bugün Yalova'da kaplıcaya giderken yol boyunca çınarlar ve diğerk ağaçlar görürüz. Bunların hepsi o büyük deniz kıyısı çınarının yavruları olarak dikilmişlerdir. Böylece bir koca çınar, çok sayıda çınarlara öncü olmuştur.

Yine İstanbul'da bir gün Kız kulesi yakınlarından motorla geçiyorduk. Salacak kıyıları çıplak, kuru, bakımsız bir hal gösteriyordu. Orada Sinan'ın Kanuni'ye bir saray yaptığını okumuştum. Bunu düşünürken, Atatürk yanında bulunan İstanbul Valisine "Bu yamaçları ağaçlandırınız" demişti. Bugün güzel yeşilliği olan, bu yamaçları gördükçe o emrin sesini duyar gibiyim.

Bu münâsebetle şunu düşünüyorum; yılbaşlarında insanların bir kaç günlük zevkleri için, kökünden sökülen körpe çam fidanları satılığa çıkarılıyor. Bir bakıma onlar diğerklerine hayat vermek ve hava almalarını temin etmek için seyrekleştiriliyor deniyor. Ne olursa olsun bunların yılbaşı âdeti olarak yok edilmelerine büyük acı duyuyorum ve başka ağaçsız yerlere dikilmesini istiyorum. Ev içlerinde suni olarak süslenen, ışıklandırılan güzelim çam fidanlarını gördükçe, vaktiyle okuduğum bir hikâyeyi düşünürüm : Bunda bir çam fidanı kendi kendine konuşturularak, ormandan sökülmesini, eve itina ile gelişini, süslenmesini, çocukları eğlendirdiğini anlattıktan sonra, nasıl sonradan çöplüğe atıldığını hikâye ediyordu. Şüphesiz her canlı yaratığın akıbeti bu yok olmadır ama, yeni yetişenlere elimizle kıymasak olmaz mı?

Bu yazımı Atatürk'ün son bir arzusunu dile getirmekle bitireceğim. O hayatının son günlerini orman hasreti içinde geçirmişti.

Hastalığı esnasında bana daima tanıdığım ormanlık yerleri anlatmamı isterdi. Hattâ nekahat devri için bir ormanlık yerde istirahati düşünmüş ve Hükûmetten böyle bir yerin hazırlanmasını da istemişti. Benim kendisine en çok anlattığım yer ise, Eskişehir'in Sündiken Ormanları idi. Çünkü çocukluğumun bir kısmı orada geçmiş ve üzerimdeki etkisi daima derin ve unutulmaz olmuştur. Atatürk, Sündiken ormanlarına gidemedi. Ama O, en güzel ağaçların dikilip yeşerdiği Anıt-kabirde, Ankara'yı yeşillendiren, güzel yapan ağaçların ortasında yatıyor.

Halkevi Dergisi, sayı 51, Mart 1967